

Frågetista 69. (Uppg. 1. 2.)

Fjördefolkets Bostäder och Beklag.

Såsom Tillsamman med husbondens familj.

Talade tiderna i de gamle ryggåstugorna var där ej stort bostadsutrymme där var storstugan, ett litet in till sängen benämnd "lilla stua", men drängar och pigor hade var sin rum in till köket var ett litet rum till pigorna.

Drängarna hade sitt i hästallet eller in till benämnd drängkammare men i en del bondgårdar låg pigorna i storstugan, stundom bonden och och hans hustru också där, det var i andra ändan av rummet, på sommaren hade pigorna sina bostäder i härbergs husen - de summer i gården såsom köstehusen där de förvarade sina kläder i stora "örkar" - väggfasta kistor, det trev pigorna bättre med, de stod under så sträng kontroll om lite utlyfter om mätterna som var omöjligt när de låg inne i sängen. Innepigorna stod bräddning pigorna delade brädd, och far och mor hade sin säng tillsammans sin kunde där vara barn som låg tillsammans sedan pojkar blev större fick de beto drängkammaren. På 1890-talet började gårdarna att byggas om de gamle ändrades eller revs ned och nya byggdes upp

N. M.

69.

Jfr.
uppteckning
11734 i
Nordiska
museets
arkiv.

men det nya boningshuset byggdes ett stycke från där den gamle gården varit, det var i brandsynpunktens hänseende. Men i vissa delen av Östra Lönge drog det ut i senare tid innan modernisering inträtt. En symaskins agent, omnämlade att på sina sesor i Ökeneds församling han skulle övermatta på en bondgård, och det blev söndags och alla skulle ligga inne i storstugan, bonden och hans hustru lade sig iastorsäng och några pojkar lade sig också, sedan var två pojkar och två döttrar, de satt uppe, han tänkte att skulle vänta att lägga sig för än pojkarna och döttrarna lagt sig, men de satt och väntade på honom, så till slut så tog han mod till sig och släppte av sig, han hängde sina på en stol framför sängen, och där hängde han sina kläder, och sedan tog han ett hastigt skutt i sängen, jag var kommen lite illa ut för jag hade så kort skjorta, jag har då aldrig varit ute för värre sida den kyske skräddaren för den yksesmannen var han! Drängkammaren var i stallet medan avbalkning till drängkammare, det var ur den synpunkten att drängarna skulle kunna ha utsikt över hästarna nattetid när det behövdes, var stallet fullt av hästar så var där en fjum värme. Men på de senare åren är där värmeanordning i drängkammaren och väggarna täckade, för det var av behovet påkallat.

Lärskilda tjänstefolksbostäder.

Drängkammaren var en avbättring i stället där var en två meter
drängkammaren och stattsprinkarna och ett utrymme utmed spinkarna
som var hackelseloga där var en hackelsmaskin som drogs med handkraft
för att skära hackelse till hästarna, där var en dörr till drängkammaren
som kunde stängas, drängkammarna var av olika storlekar, befordrade
av antalet av drängar som skulle ha sängplats där, möbleringen bestod
av drängsbänk eller en större kaffert, jukammaren var uppställningshuset
intill köket och någon gång en liten spis insatt så där kunde eldas
Men många bristfälliga drängkammare var där, en gammal gård
hade en drängkammare, var en väggfast säng den var uppspikad
utmed ^{vägg} gavlarna i sängen utgjorde väggen mot hackelse logen den ena, och
den andra var en vägg mot ett därtill väsende färrhus, sängens längd var
1 m 90 cm det var bredden på drängkammaren, och så var en träbotten och ett
träsidastycke, det var sängens utsides, sänginredningen var räghalm
i botten ett bomullsstycke över halm, sedan ett linnenbark, och en
långbrudde, och två småpaddar, och ett dumbolster de var varma om
vinter men sommaren hade de ett sticktjcke för de var dumbolstret för
varmt.

drängkammarens längd från vägg till var tre meter, efter väggen mot gården var fjiocka plankor, s. k. "bale" fästade med vitmossa mellan plankarna, det var nog tätt men ymnö för igenom så många gånger ~~fanns~~ kunde snön "fyga" in och bilda en driva ifrån väggen och bort över drängkammare golvet, och bort i jämnt höjd med säng överkanten, ett fönster i väggen 40 cm i höjd, 85 cm i bredd så upplysningen var ej överdådig, och under fönstret var en fylla så stor så de kunde hava plats till satspegeln, ja här fanns bättre drängkammare och sänse, där som sängen stod på hackelselogan bredvid foderspiltarna.

Ryktaren hade sin sängplats i kostalen i en fri avdelning, men hade en säng där han låg, pigan som mjölkade skulle bädda sängen till ryktaren, de påstod att det var hälsosamt av vistas i kostallen, men där var alltid varmt i kostallen vintertid, ryktarna på bondgårderna var i flästa gamla gubbar, de kallades "ko gubbar" och de sade ju förr alltid, när krafterna började avsätta, ja jag ^{färr} laga plats och bli ryktare, dett var förr en mindervärdighetsplats. Men nu har dessa platser fått rang och ordning, nu är det skolat ^{folk} som har insikt och insikt om djurens skötsel och vård och en skolat

arbetarestam som landtbrukaren får räknas med, och djuren är av högstämning och bättre fodrade och sködda till för de landtbrukaren större kapital. Psykadelerna i drängkamrarna var ganska minner om konstet ^{ett}tyckt ofjemättnings stycke, alltid var en dräng i byn som kunde hantera ett Magdeburgare dragspel och på sommaren spelades vals, sen ländler, vid korsvägen eller på en jordslumpad dansbana i en lövskogsbucke.

Drängstugorna vor ej så ombräda, men de husbönder som voro rika om sitt folk, de hade stora sängar, och om vintrarna värma fjärdynor begagnade till fjädrar, varför man förtigen snart blev varm, kallt om man, som oftast var förhållandet låg två i varje säng. Men nog kändes det lite kallt, då kallväder var sådande, att tugga ned i de kalla sängsläderna. Man var ej bortskämd vare sig i ett annat avseende på den tiden. Nu har bostadsförhållandena förbättrats betydligt bostäderna för arbetarfolket, och de som kallades drängar, är nu dagelönare, men har bostad hos arbetsgivaren och eldstäder i deras bostadsrum.

Förvaring av kläder.

Drängar och pigan hade skåp s.k. "pedistal" hela skåpet var till att

länga blädes i, andra halvan var översitt med byttor och sedan läddor att förearsa
dessa tillhörigheter, och lås i skåpet att stänga, de skåpen följde dem i deras
fjörnstid från plats till plats, och blev en möbel i det nya hemmet, som var
var tanke i fjörniden, dessa skåp benämndes "drängaskåp". Skåpet tillverkades
av en almoge snickare i orten! När drängen eller pigan skulle efter "michels
mosse" flytta till sin nya plats, hämtade den nye husbonden drängaskåpet
åt den nye drängen som skulle tillträdsla plats hos honom, årsfjörsten slutade
den 24 oktober men stundom gick de en dag till, men många gick dock på
dagen, och de började den 1 November sin nya fjörst, de hade en vecka frist, och
den kallades fjörnarnas "fri vecka". Skulle de börja sin nye fjörst skulle de
aldrig gå till den en måndag, för då blev det måndag hela året inte en tisdag
för då "ledades de vid" onsdag då föddes de Lärar, torsdag då var bonden arg,
bonden mossen vresig, fredagen en tycka lördag lika, söndag då blev det söndag
hela året, men många som flyttade varje år för de tyckte inte om sin
husbonde, sade om sin nye husbonde jag var dum som flyttade, för denna
är sämre än den jag fjörnade hos förut. När drängarna hade frivecka
då hade de några glada dagar, och då kom de i flock och varo glada, då sade
folket nu är mycket mosse drängarna ute och blöter sin gengar.

Måltider

I flästa fall åt husbondefolket tillsammans med fjärrare och arbetsfolk, utan storbänder som varo ledande män i bonderna de hött sig lite bättre. Men en del husbönder hade stunden lite bättre mat, såsom enstra godbitar fjärrare i placering vid bordet, sått husbonden vid bordändan, intill honom sått hans hustru och därefter inorrbusjigan, det var hon som feda servera vid bordet, bära in maten, efter henne sått andra pigan, och den som var i kastaket s. k. "fähusjigan" sedan minsta pigan och barnjigan, de manliga sått vid den andra ^{sidan} på en långbärta utmed väggen, fjärrdrängen sått intill husbonden han hade förtroendet att skära bröd till folket, han tog upp sön fjällkniv och skar skiva efter skiva, till han anlag att det blev tillräckligt med bröd, och det var ej det lättaste jobbet, såsom de tider när de hade enstra folk i arbete, och mat, då kunde ej en av de stora "grunda grovbröds kakaorna" räcka till ett målt, och skära jämna skivor därtill fodrades en varm bränd och en vass kniv, det var en stor fjällkniv med benstäfte formastad i en bondemedja, på bladet var infälld "signature". St. P. därför kallades de "hemens Persare". de som skar bröd hade arbete med det till de andra vore mätta, sedan fick man äta i soppet ^{och} sått blev fjärrdrängen att komma ut och leda arbetet.

Torpars Måns Hallengren född i Kläpp i Hattaröds församling hade
Torps i Batteringstors bys utmärker på landtsbrukare Sven Frisks ägor, förra ägaren
en friska gården hette Lars Olsson och gården kallades Lassa gården och gick
under den benämningen i den varande efterträdares, hans son hette också
Sven Frisk, men gården hade namnet Lassa gården denna ägaren är död, och
hans systerson äger den, nu benämnes gården Friska gården förra ägaren
hette Adolf Andersson. M. P. Hallengren född den 2/2 1810 död den
8/3 1883 hans hustru Hanna Hallengren född 1813 död den 27/1 1895
de hade torpet på Sven Frisks ägor, Hallengren var allt i allom byspeleman
autations ropare, jägare, hundskötsel, fiskare, visförfattare, engång när
han redde tings åt Batteringstors spör författade han en visa om Battering-
stors bröder, som sjöng av byns ungdom, han skrev bröllops poem mm.
denna lilla skiss har jag ritat upp efter minnet som jag i tankarna
ser den framför mig. Måns Hallengren dog i Lund den 8/3 1883 han dog
hos sin dotter och hennes man pälldarmästare Jönsson som då ägde baten
Skanelinavien, varje vinter bodde de hos dottern och svärsanen, och
hans hustru Hanna dog där också den 27/1 1895. Och samma år
revs huset ned. En gravvård på Stoby byskogård reste pälldarmästare
Jönsson till över sina svärföräldrar.